

АДАПТАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ACQUIS COMMUNAUTAIRE ЄС ЯК ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ ФАКТОР ПОВОЄННОЇ РОЗБУДОВИ РЕЗИЛІЄНТНОЇ ЕКОНОМІКИ

Устименко Володимир Анатолійович

*член-кореспондент Національної академії наук України,
член-кореспондент Національної академії правових наук України,
доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України,
директор Державної установи «Інститут економіко-правових
досліджень імені В. К. Макутова Національної академії наук України»
(м. Київ)*

Джабраїлов Руслан Аятшахович

*доктор юридичних наук, професор,
заступник директора з наукової роботи
Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень
імені В. К. Макутова Національної академії наук України»
(м. Київ)*

Стартові позиції повоєнної розбудови резилієнтної (стійкої) економіки в значній мірі залежатимуть від політико-правових умов, які детермінуватимуть вектори інституціонального забезпечення очікуваних реформ, зумовлених статусом України як держави-кандидата на вступ до ЄС.

У зв'язку з цим на першочергового значення набувають питання прискорення євроінтеграційних процесів, особливо у частині адаптації законодавства України до *Acquis communautaire* ЄС, вирішення яких потребує врахування *наступних факторів та особливостей*:

1. Насамперед, слід подолати оманливість переконань у тому, що вступ до ЄС вже вирішене питання, остаточне оформлення якого відбудеться у найближчі один-два роки.

Насправді, процес вступу є вельми тривалим у часі, про що свідчить усереднена статистика, представлена у публікаціях представників експертних кіл, по країнах-членах ЄС, які подолали шлях від країни-кандидата до дійсного члена співтовариства.

Так, в середньому потрібно витратити 8,4 роки для набуття статусу члена ЄС. Наприклад, Хорватія пододала цей шлях за дев'ять років, а Румунія та Болгарія за сім років.

До речі, показовим може бути те, що Україна пододала шлях з моменту підписання та ратифікації Угоди про асоціацію до набуття статусу кандидата у члени ЄС майже у ті ж самі строки, що і інші країни-члени ЄС, а саме трохи більше семи років [1].

Відповідно, не слід очікувати поблажливого ставлення та сподіватися на прискорений розгляд заявки України про вступ до ЄС.

2. Важливою обставиною, яка скоріше за все визначатиме на майбутні роки імперативи подальшої політико-правової моделі реформування засад організації економіки, побудови правової системи та суспільства, слід визнати всеохоплюючу адаптацію законодавства України до *Acquis communautaire* ЄС, яке охоплює:

- зміст, принципи та політичні цілі угод;
- закони, ухвалені на виконання угод, та рішення Суду ЄС;
- декларації та резолюції Союзу;
- заходи в галузі спільної зовнішньої та безпекової політики;
- заходи у сфері правосуддя та внутрішніх справ;
- міжнародні угоди, укладені Спільнотою, а також державами-членами між собою у сфері діяльності Союзу.

За своєю структурою *Acquis communautaire* ЄС поділено на 35 глав і майже така ж сама кількість глав (33 глави) представлена у Аналітичному звіті, що доповнює висновки Єврокомісії щодо заявки України на вступ до Євросоюзу, який було підготовлено у лютому місяці цього року [2].

Традиційно такий звіт готується один раз на рік, втім у випадку з Україною було підготовлено позачерговий стислий звіт обсягом 67 сторінок. Підготовка повного звіту запланована на осінь поточного року, у межах якого буде надано також оцінку главі «правосуддя та фундаментальні права», яка у стислому звіті залишилася без оцінювання.

У представленому аналітичному звіті оцінювання здійснювалося за 5-бальною системою: 1 – початковий рівень, 2 – деяка відповідність праву ЄС, 3 – помірна відповідність, 4 – добра відповідність, 5 – просунутий рівень.

Так, за чотирма з 32 глав Україна отримала справді високий бал – четвірку, тобто підтвердження «доброї відповідності». Це блоки, присвячені митному союзу, енергетиці, зовнішній політиці та безпековій політиці. За п'ятьма сферами оцінка склала три бали («помірна відповідність праву ЄС»). В той час як вісім глав отримали найнижчий бал (тобто Україна майже не адаптувала законодавство до права ЄС), і 15 глав було оцінено на два бали, продемонструвавши «деяку відповідність праву ЄС». В цілому, за 32 главами Україна отримала 69 балів, тобто середній бал склав 2,16 [3].

Так, Україна випереджає на два бали Грузію (67 балів) та чотирнадцять балів Молдову (55 балів). В той час як Україна значно поступається таким країнам як Чорногорія (99,5 бала), Сербія (98 балів), Туреччина (94 бали), Албанія (84,5 бала). До речі, Албанія формально відкрила переговори лише торік [3].

3. Важливо зауважити, що врахування положень *Acquis communautaire* ЄС є більшою за масштабами та обсягами правотворчою роботою, яка у значній мірі відрізняється від тієї роботи, яку проводила Україна на виконання Угоди про асоціацію. Приблизно нараховується 29 тисяч актів права ЄС, які мають бути імплементовані до законодавства України, що значно перевищує зобов'язання у межах Угоди про асоціацію.

Зокрема, на цьому було акцентовано увагу під час засідання Комітету Верховної Ради України з питань інтеграції України до ЄС, яке відбулося 7 березня поточного року та на якому розглядалися звіти міністерств і відомств щодо прогресу у виконанні Угоди про асоціацію.

Одним з яскравих прикладів різкої різниці в оцінюванні результатів виконання Угоди про асоціацію та визначення ступеня готовності України приєднатися до ЄС є підсумки аналізу сфери довкілля. Як зазначила під час засідання Комітету Віцепре'єрка з питань європейської та євроатлантичної інтеграції Ольга Стефанішина, попри велику кількість законів, ухвалених у сфері довкілля, ця сфера у Аналітичному звіті отримала найнижчий бал (початковий рівень) з точки зору готовності до початку переговорів про вступ до ЄС [4].

Напевно Аналітичний звіт прискорив початок роботи з проведення первинної оцінки стану імплементції актів права Європейського Союзу (*acquis* ЄС), що знайшло нормативне закріплення на рівні постанови Кабінету Міністрів України. Зокрема, міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади доручено провести до 30 червня 2023 р. первинну оцінку стану імплементції актів права Європейського Союзу (*acquis* ЄС) та подати до 30 серпня 2023 р. Кабінетові Міністрів України звіт за результатами проведення оцінки разом з пропозиціями щодо приведення галузевого законодавства України у відповідність з правом Європейського Союзу (*acquis* ЄС).

Додатково у процесі імплементції актів права ЄС вбачається за доцільне вживати заходів з недопущення суперечливого чи некоректного втілення європейських правових норм у національне законодавство.

Зокрема, на зазначену обставину звернула увагу голова Комітету Верховної Ради України з питань інтеграції України Іванна Климуш-Цинцадзе, відзначивши, що «...ми бачимо таку практику, що подекуди

урядові законопроекти не повністю враховують право ЄС, подекуди до другого читання вони спотворюються до невпізнаності. Ми стикалися в нашому Комітеті з тим, що стаємо такою останньою точкою можливості зупинити порушення права ЄС...» [4].

Відтак слід відійти від практики швидких та непослідовних змін у законодавстві України, що переважно завдає шкоди національним інтересам, суперечить принципу верховенства права та не сприяє побудові резиліентної (стійкої) економіки.

Список використаних джерел:

1. Ливч Д., Шаіпова Ю., Костриба О. Копенгагенські критерії: як визначити наближення України до членства в ЄС. URL: <https://www.euointegration.com.ua/articles/2023/01/31/7155001/>

2. Commission Analytical report on Ukraine's alignment with the EU acquis. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/commission-analytical-report-ukraines-alignment-eu-acquis_en

3. Сидоренко С. Україна-лідерка та Україна-двієчниця: як Брюссель оцінює готовність Києва до вступу в ЄС. URL: <https://www.euointegration.com.ua/articles/2023/02/7/7155643/>

4. Комітет заслухав звіти міністерств про стан виконання Угоди про асоціацію з ЄС. *Офіційний веб-сайт Комітету Верховної Ради України з питань інтеграції України до Європейського Союзу.* URL: <https://comeuroint.rada.gov.ua/news/74015.html>